

Skillingsviser 1850 - 1900 sunget af Peter Svendsen som CD - udgivelse

Af Nils Erik Andersen og Arne Navne

I 1969, da husmand Peter Svendsen var 88 år, indtalte han et bånd (1) til Stenløse Lokalarkiv med fortællinger fra både sit eget liv og fra livet i det lille landsbysamfund, Ganløse Mørke. Peter Svendsens lange beretning indeholder foruden de her fremdragne skillingsviser, meget forskelligt om livet i Ganløse Mørke. Dels noget, som han har oplevet og dels, hvad han som dreng har hørt "de gamle" fortælle. Hans lokalhistoriske materiale fra interviewet er derfor i bearbejdet form egnet til at indgå i en bredere artikel om Ganløse Mørke. Den er planlagt til i tid at række tilbage til sidst i 1700 - tallet, udskiftningens og udflytningens tid. En sådan artikel er under udarbejdelse og vil sandsynligvis blive publiceret, men under alle omstændigheder være tilgængelig fra Stenløse Lokalarkiv fra årsskiftet 2012-13.

Hvis man vil vide mere om det mord i Bastrup, som den første vise omhandler, anbefales at læse en artikel af N.H. Frandsen i "Nøglehullet" nr. 1/1990. Dette blad er organ for "Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød". Kopi af denne artikel kan fås ved henvendelse til Stenløse Lokalhistoriske Arkiv.

Skillingsviserne mere generelt byder på en både spændende og morsom kulturhistorisk tidsrejse. Det er muligt at studere viserne og epoken nøjere i Iørn Piøs bog: "Visemageren", som hermed varmt anbefales og kan ses på Stenløse Lokalarkiv.

Ganløse Mørke, dette lille samfund, som engang var langt ude på landet, opstod gradvist gennem en bebyggelse af det tidligere Ganløse Overdrev (Ganløse Ore). Det var en af mange forandringer, som fulgte med udskiftningen og udflytningen af gårdene fra fællesskabet i den gamle Ganløse landsby. Det hele begyndte i slutningen af 1700 - tallet. Mørket, som byen kom til at hedde i daglig tale, voksede gennem 1800 - tallet i takt med, at der kom nye tilflyttere. Der kom en smedie og i 1901 fik

Fig. 1 Foto af Peter Svendsen, Ganløse Mørke, (1881 - 1973) foran sin ejendom (nuværende Farumvej 119). Det er formentlig taget omkring 1970. Svendsen indtalte beretninger og sang skillingsviser på bånd til Stenløse Lokalarkiv i 1969. Foto fra bogen: "Kongelig fæstebonde i Ganløse" af I.M. Rastad, udg. på eget forlag i 1973. Stenløse Lokalarkiv 2001 - 569.

den sin egen lille enklassede skole, Nyvang Skole (2). Den undergik forandringer, men var i brug frem til 2. Verdenskrig. Herefter tog udviklingen fart med nedlæggelse af gårde, sammenlægning af landbrug, mekanisering etc.

Mørket eksisterer nu ikke længere i folks bevidsthed som et selvstændigt samfund. Det bånd, som blev indtalt i 1969, gav glimt fra en svunden tid. Delvist er det oplevede begivenheder, delvist noget, som Svendsen havde hørt fra "de gamle" og som med mytens kraft havde overlevet fra mange år tilbage. Udover sådanne spredte fortællinger indeholdt båndet imidlertid også en række sange. Det fremgår af interviewet, at Svendsen var kendt som visesanger og hans sange har vist sig at være såkaldte skillingsviser. Det er en sangtradition fra en epoke, som reelt sluttede i 1900 – tallets begyndelse. Da kom de nye tider med mere professionel underholdning, med grammofoner, radio og med revyer som blomstrede. Bedre kommunikation og infrastruktur ændrede på mange ting. Det, som før var afsides, kom nærmere. Peter Svendsen levede - bortset fra en periode som matros i sine unge dage - hele sit liv i Mørket. Han giftede sig i 1912 med en pige fra byen, og de fik to børn. Idag er alle familiemedlemmer døde uden nære efterladte.

At Mørket var afsides i rigtig mange år var en realitet. Der var også langt op i tiden en anden afsides del af det tidligere overdrev ifølge (3): Jeg var i et ærinde for min far ude hos det eneste radikale medlem af Slagslunde - Ganløse sogneråd, Frederik Petersen. Det har været omkring 1950. Han fortalte, at han lige havde været til session, sognerådet har åbenbart skullet stille med en repræsentant. På sessionen havde de opdaget en ung mand, der var analfabet! Slagslunde - Ganløse sogneråd havde en aftale med Værløse kommune således, at børn fra den række huse og små landbrug, som lå lige syd for Ganløse Ore langs med Orehøjvej og Skovhavevej, kunne gå i skole i Kirke - Værløse. Stedet omtales i sin tid – helt paradoksalt – som Ganløse Vester. Drengens forældre havde ikke sendt ham i skole men holdt ham hjemme, så han kunne hjælpe med landbrug og tørveskær. Værløse vidste jo ikke noget om ham og Slagslunde - Ganløse troede, at han gik i skole som aftalt.

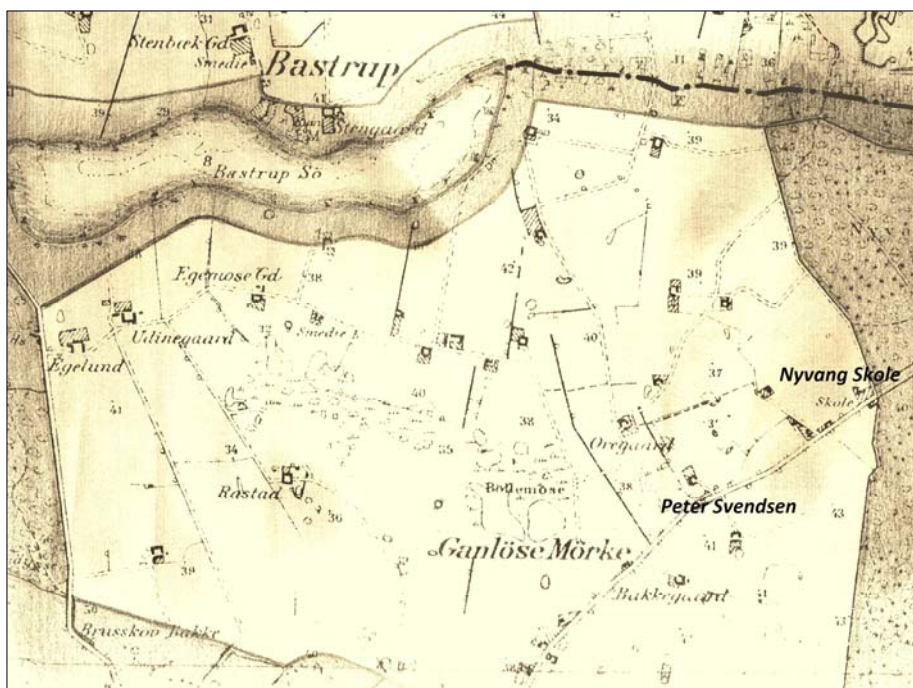

Fig. 2 Udsnit af topografisk kort fra 1939. Det viser Peter Svendsens ejendom ved Farumvejen og tæt på Oregaard. Desuden Nyvang Skole (jf. fig. 3) lidt længere mod nordøst. Gården Rastad var en af de første udflyttergårde til overdrevet omkring år 1800 og det Svendsen giftede sig i 1912 med en datter herfra. Stenløse Lokalarkiv 2006 - 845/4.

Skillingsviser

Man kan kender brugen af skillingsviser langt tilbage i tiden som en yndet folkelig tradition. I 1800 – tallet fik denne tradition dog en kraftig opblomstring, idet der kom mange aktive udgivere af sådanne viser (4,5). Det viste sig nemlig at være god forretning for lokale bogtrykkere, men det krævede jo samtidig at de havde en digterisk åre eller kendte en rimsmed. Man ved således, at der i denne periode var driftige bogtrykkere både i København og Odense, som blev landskendte for deres udgivelser. Det var viser, som var skrevet for folket og blev sunget i de brede lag, kun sjældent inden for borgerskabets hørevidde. Viserne behandlede, hvad der interesserede folk dengang som nu, nemlig skandaler, naturkatastrofer, kærlighedens forskellige manifestationer samt "det frække". Det træffer sig så heldigt at Svendsens fire viser netop dækker dette spektrum.

Fig. 3 Nyvang Skole, ca. 1910. Til højre lærerparret med deres datter, som beboede i skolen, der blot havde et enkelt klasseværelse, hvor børnene kom på skift og blev undervist med flere årgange tilstede ad gangen. Stenløse Lokalarkiv 1992 - 107.

At formidle skrækkelige og sensationelle begivenheder har altid været en vigtig genre. Med skillingsviserne skete det på tryk såvel på vers som i prosa, oftest forsynet med en morale passende til tiden. I en lang overgang fik netop denne genre faktisk en slags privilegium på at formidle sådanne nyheder til de brede lag, som ikke holdt den berlingske avis. Det er påvist, at lederen af det førende københavnske forlag i branchen, Julius Strandberg, kunne trykke viser af denne art allerede en dag eller to efter at han havde læst en egnet notits i "Berlingske politiske og Avertissements Tidende" (6). Det kunne dreje sig om et mord eller et skib i havsnød, som der netop er tale om i Svendsens eksempler eller strandinger eller andre naturkatastrofer.

En anden populær genre er den sentimentale. Her var viserne ofte baserede på kendte fortællinger om lykkelig eller ulykkelig kærlighed og heltemod. Det er som bekendt altid godt stof og er da heller aldrig gået af mode, men blot antaget nye tidssvarende former. I dagens TV er dette stof jo en guldgrube for en udsendelse som "Aftenshowet".

Endelig er der så det altid interessante, "det frække". Den meget folkelige genre med alle de slemme ord, som altså kun næsten kan siges. Derfor bliver de på listig vis antydet. Det er viser, som gennemgående har været beregnet for et mandligt publikum.

"Den skrækkelige genre"

Til denne genre hører Svendsens sang om mordet i Bastrup landsby i 1866, blot få kilometer fra Mørket på den anden side af Bastrup Sø. Svendsen beretter, at han som dreng hørte om denne grusomme begivenhed fra en gammel murer, der da var nabo i Mørket. Denne murer fortalte, at han selv havde været på gerningsstedet sammen med mange andre fra egnen og angiveligt set (eller måske hørt senere), hvorledes politiet fra Hillerød var blevet tilkaldt og havde pågrebet den

skyldige. Skillingstrykket (7) udkom med en forsideillustration (Fig. 3), de sangbare vers inden i, samt en beretning om de kendte fakta på bagsiden. Den kom fra Julius Strandbergs forlag og var en af hans tidlige viser. Den originale retskrivning er søgt bevaret i alle visegengivelser. Beretningen i klar tekst er anført efter visen, men harmonerer ikke på alle punkter med Svendsens mundtlige overlevering i interviewet. Melodien er angivet som: Nattens dæmrende Taage.

Ny Vise om det afskyelige Mord i Badstrup

Vel er Ægteskab herligt
 Skaber et venligt Hjem
 Når de tvende vil kærligt
 Gaae i Enighed frem
 Men naar først Tvedragt bygge
 Skel hos et Ægtepar
 Da er al Fred og Lykke
 Borte, den Sag er klar.

Højst ulykkelig endte
 Nyligen slig en Splid
 Manden paa Konen skændte
 Længe vared den Strid
 Selv ei i sildig Stunde
 Gik til Forsoning de
 Manden gik hen at blunde
 Med sin Forbitrelse.

Heel ubetænksom flyede
 Konen nu fra sit Hjem
 Og til sin Fader tyede
 Der hun sagde frem
 Hvad hende laa paa Hjerte
 At hun var vred i Sind
 Faderen da begjærte:
 Gaa til din Søster ind.

Mens nu Søstrene hviler
 Trygt ved hinandens Barm
 Seer man Faderen ile
 Bort med væbnet Arm
 Sagte i Nattens Stille
 Sværger han Drab og Død
 Datteren hævn vilde
 Han – hvilket grusomt Stød.

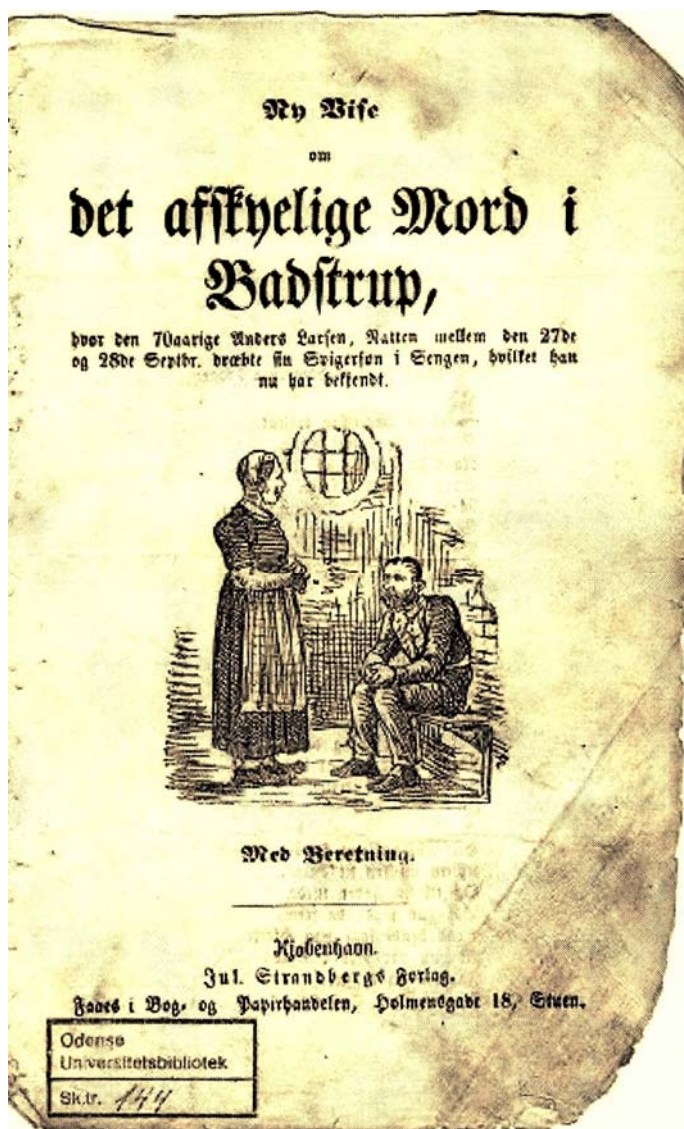

Fig. 4 Forside af skillingstrykket: Ny Vise om det afskyelige Mord i Badstrup, som er den første vise, som Peter Svendsen synger på CD 1. Illustrationen viser et kvindeligt besøg hos den angrende forbyrder i arresten. Det er sandsynligvis en tegning, som udgiveren, Julius Strandberg, har haft "på lager", fordi der er tale om en nyhedsviser. Det fremgår tydeligt af den trykte beretnings sidste linier. Når der er tale om nyheder, skal det gå stærkt! Ellers bliver de jo gamle! Odense Universitetsbibliotek.

Han den Sovende hugger
Med sin morderiske Kniv
Øjet op han da lukker
Seer det gjælder hans Liv
Ud han af Sengen springer
Dog – Morderen er ond
Vaabenet hvast han svinger
Og naar Hjertets Grund.

Svigersønnen da segned
Om i sit eget Blod
Hurtigt Kinden blegned
Livet ham snart forlod
Herren dog i det Høie
Seer Alt, hvad der sker paa Jord
Gid han til Anger bøie
Maatte den Synder stor.

Beretning

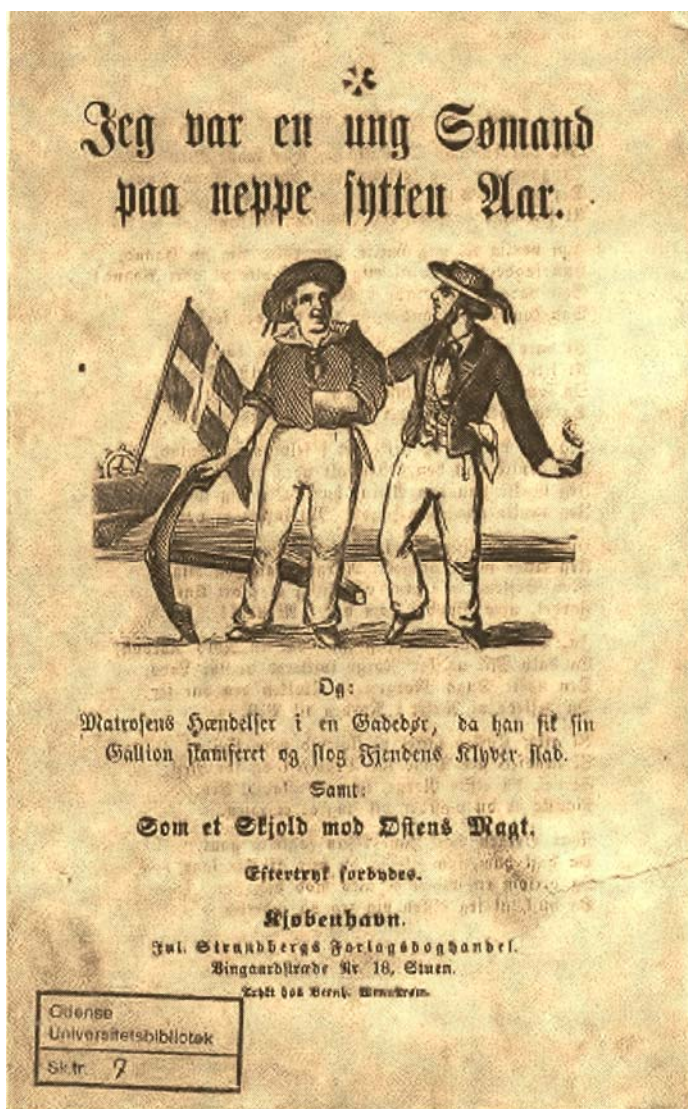
Det var Natten mellem den 27de og 28de Septbr. at dette skrækkelige Mord blev begaaet. Morderen er en Aftægtsmand i Badstrup, Anders Larsen, og den Myrdede var hans Svigersøn, Hans Larsen, paa Badstrup Mark. Om Aftenen den 27de Septbr. havde Manden, Hans Larsen, været noget beruset og der havde været Uenighed mellem Ægtefolkene. Da de vare komne tilsengs og Manden var faldet isøvn, stod Konen op og gik hen til Faderen for at blive der om Natten hos en yngre søster, som var hjemme. Da Faderen havde hørt paa at Datteren havde beklaget sig over sin Mand, opfordrede han hende til at gaa ind og lægge sig hos sin Søster, som skeet var flere Gange tidligere, naar der havde været Uenighed mellem hende og Manden. Da Faderen derpaa antog, at Datteren sov, gik han igjennem Kjøkkenet, krøb ud af Vinduet og gik hen til Svigersønnen, som laa i Sengen og sov og gav ham først flere Saar over Halsen og Hænderne med en saakaldet Langhalmskniv (en afbrukket Lee med et Skaft paa) og da Svigersønnen imidlertid vaagnede og sprang ud af Sengen, gav Morderen ham et Saar i Siden, som var det, der endte hans Liv. Hans Larsen blev bragt paa Hospitalet i Frederiksborg, hvor han døde omtrent 36 Timer efter, men kunde dog forinden give fuldstændig Forklaring over, hvorledes han var bleven overfaldet og hvem hans Morder var. Desuagtet har Anders Larsen stadig nægtet at have begaaet Mordet, indtil han i et Confrontationsforhør for et Par Dage siden endelig er bragt til en delviis Tilstaaelse, som forhaabentlig vil føre til en fuldstændig Opklaring af den hele Forbrydelse.

"Den sentimentale genre"

I denne genre synger Svendsen to sange. Begge har pudsigt nok et norsk islæt og handler om sømandens bryderier med at håndtere det smukke køn. Den ene vise har desuden en dramatisk sidehandling om tapperhed og heltemod. I interviewet fortæller Svendsen da også om sine egne erfaringer til søs som påmønstret matros på en kuldampner, som anløb den lille vestsjællandske havn Mullerup ved Storebælt. Det er sandsynligt ud fra hans fortælling, at han i begyndelsen af 1900 - tallet har arbejdet på en stor gård på egnen og derved har hørt om mulighederne for påmønstring. Mullerup er idag en marina, men var i sin tid udlosningssted for kul

til den store sukkerfabrik i Gørlev. Baggrunden var, at det krævede store mængder damp at fremstille sukker, så der skulle kul under kedlerne. Svendsen fortæller: "Jeg har været ude at sejle, jeg har været i Rusland fire gange. I 1900 sejlede jeg tre eller halvfjerde måned eller sådan noget. Damperen kom fra England med kul og så tog den tre nye mand ombord. Kaptajnen og styrmanden var der. Da fik styrmanden, han var udlært til at sejle dampskib, 92 kr. om måneden. Det var hans løn. Han hed Nielsen!"

Det er da herefter nærliggende at antage, at hans sømandsliv er baggrunden for at han synger netop disse to viser. Det må klart have været før 1912, at han havde disse oplevelser, idet han da slog sig ned som en gift mand i Mørket. Hans brud hed Frederikke og var datter af gårdmanden på Rastad. Det menes, at det var svigerfaderen, som sørgede for et lille husmandssted til parret. Det lå ved Farumvejen mellem Orevej og Nyvangs Alle. Det hører med til historien om skillingsviserne, at de kort tid ind i 1900 - tallet blev umoderne og faktisk forsvandt ud af historien. Så det var virkelig en tidslomme, som Svendsen overleverede til os i 1969.

*Fig. 5 Forside af skillingstrykket: Jeg var en ung Sømand paa neppe sytten Aar. Det er den anden af de fire skillingsviser, som Peter Svendsen synger på CD 1. Dette skillingstryk har tydeligt nok været helliget søens folk, idet det foruden nævnte vise også rummer yderligere to om skæbner fra det våde element. Disse viser er ca 40 år yngre end den om mordet i Badstrup og her træder forretningsideen tydeligt frem med: Eftertryk forbydes!
Odense Universitetsbibliotek.*

Jeg var en ung Sømand paa neppe sytten Aar

Denne vise om sømanden og kærligheden er ligeledes fra Julius Strandbergs forlag (8), formentlig fra årene 1893 - 95, hvor man ved, at hans forretningsimperium var udvidet til også at omfatte det norske marked. Svendsen synger her de fem første ud af visens ialt 8 vers. Det første vers er dog kun delvist sunget. Melodien er anført som: Bag grønklædte Bakke ligger et Hus.

Jeg var en ung Sømand, jeg var knapt sytten Aar
Dengang jeg blev forlovet, det hændte en Vaar
Det var en Aften silde alt ud i Lunden grøn
At jeg mon begjære den Jomfru saa skjøn

Hun venlig til mig smilte, hun rakte mig sin Haand
Hun sagde kjærligt til mig. Nu knytte vi vort Baand!
Saa vare vi forlovede i Maaneder ni
Saa kom en anden og saa var det forbi

Vi vare nu sejlferdige og skulle gaa ombord
At lette vores Anker paa den arendske Fjord
Og som vi stod og hivede, af Kræfterne vi sang
Da kom hendes Broder med Brevet udi Haand

Jeg tog det op og læste det i selvsamme Stund
Jeg tænkte paa den Aften, alt ud i grønne Lund
Jeg tænkte paa den Aften hun rakte mig sin Haand
Jeg tænkte paa hun sagde. Nu knytte vi vort Baand

Hils du din kjære Søster saa venligen fra mig
Jeg elsker ingen anden i Norges Land og Rig'
Men Sejlene er trukket og alting er gjort klart
Farvel utro Sophie, som bor i Arendal!

Ja, Vinden var os fjellig, hun var en Nord Nordost
En halv Mil ud for Norge, kvittered vi vor Lods
Den næste Dags Morgen, da Klokken den var sex
Da pejled vi Næsset i Norden til Vest

Vi atter Kursen satte og surred vore Sejl
Vi lænsed fire Dage for Bramsejl og for Rejl
Farvel du elskte Norge, farvel ustadig Ven
Maaske du omsider, vil angre det igjen

Naar Bølgen mod Land saa sagselig gaar
Da husk ham, som aldrig du mer at skue faar
Og dersom en anden er utro mod dig
Da husk at jeg elsked dig tro og inderlig

De norske Lodser er raske Svende

Denne vise er som den foregående fra Julius Strandbergs forlag (9) og dateret 1895. Den må således have været ny og i vælten, da Svendsen var matros få år efter. Han synger 15 af ialt 18 vers, næsten saaledes som de her er gengivet efter Strandbergs originale tryk. Svendsens udeladte vers er 6, 12 og 18. Melodi er anført som: Hør du glade Sømand.

1. De norske Lodser de er raske Svende
Som Uvejrsfuglen færdes de paa Sø
Mod Dybets Farer ingen Frygt de kende
Med Løvemod i Dødens Favn de gaa

2. Men ingen var saa kæk af vore Sønner
saa djærv som Niels fra Akrens Kyst
Saa længe Havet mod en Klippe drøner
Hans Minde leve skal i Sømands Bryst

3. En engelsk Brig mod Klippen monne strande
Der stod den fast, mens Bølgen over brød
Dens Mandskab saae, der ej var til at lande
De fik for Øje snart den sikre Død

4. Og ingen vovede for Paalandsvinden
At styre ind i Brændingernes Skød
Signalet lød og bleg var Sømandskinden
Og Solen gik bag Klippen ned saa rød

5. Da bad de stakkels Sømænd højt for Livet
Og raabte: Aldrig ser vi Morgen mer
Kaptajnen har sin sidste Ordre givet
Snart skal vort Lig mod Klippen knuses her!

6. Til vore kære sender vi derhjemme
Vor sidste Hilsen i den mørke Stund
Ak aldrig vil I Eders Sømand glemme
Men han er borte, tavs er nu hans Mund

7. Dog Niels fra Akren Sønnerne nu vinked
"Kom Dreng, lad os mande straks vor Baad"!
Snart Aarerne i Aftensolen blinked
Den lille Baad skar gennem Søens Fraad

8. Fra Briggen saae de, hvor de kække strede
Mod Søens Magt og Haabet spired frem
"Kom" sa'e Kaptajnen, "lad os alle bede,
Maaske vi atter skue skal vort Hjem

9. Fra Briggen kasted de til Niels en Line
Trak ham ombord, til Roret fløj han hen
Der stod vor Lods med kæk og mandig Mine
Og kommanderte: "Løs Klyveren"

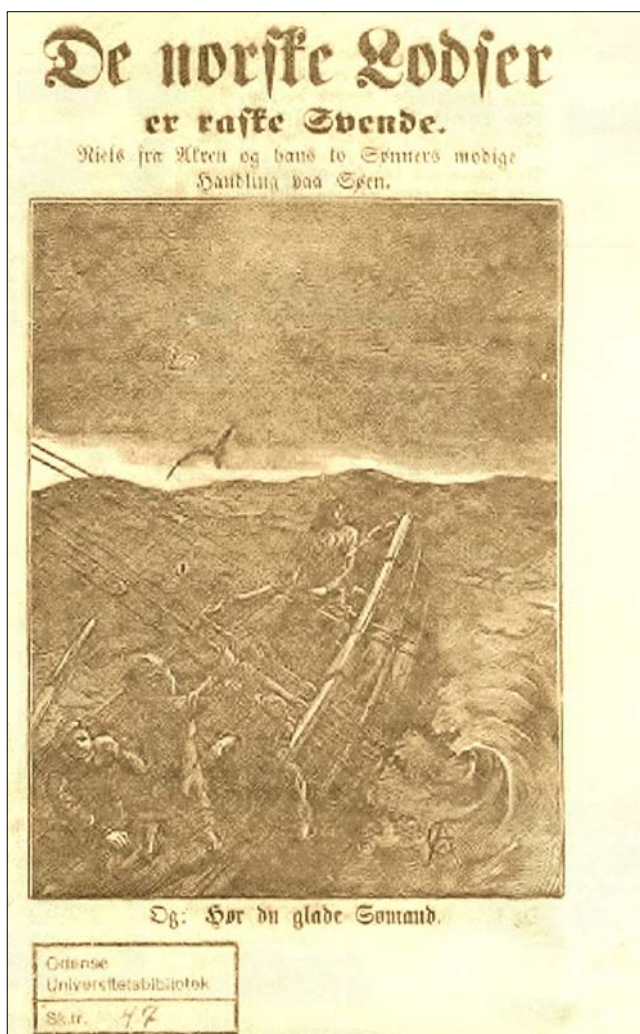

Fig. 6 Forside af skillingstrykket. De norske Lodser er raske Svende. Denne vise er den tredje af de fire skillingviser, som Peter Svendsen synger på CD 1. Den er bemærkelsesværdig ved sine mange vers, 18 ialt, hvoraf Peter Svendsen synger de 15! Odense Universitetsbibliotek.

10. Den Klyver fløj fra bord i Pjalt og Klude
Niels sa det, sprang fra Ror til Fokkeraa
Han raabte: "Redde skal vi Jer og Skude!"
De svære Sejsinger han kapped saa

11. Det hjalp - snart efter Briggen rask de vendte
Og atter stod de ud paa dybe Vand
Se Frelsen kom og deres Jammer endte
Rørt takked Engelskmanden Norges Mand

12. Saa landede de kort efter da i Bugten
Til sikkert Leje baade Brig og Baad
Og Stormens Fugl fogæves pib i Flugten
Der blev ej Bytte i den Grav saa vaad

13. "Hvor skal jeg lønne Eder, kække Svende"?
Udbrød Kaptajnen da i Land de stod
da svared Niels og derpaa skal man kende
Den norske Lods med Kærlighed og Mod

14. Han svared: "Intet vil vi af dig have
Vi ere glade at vi frelste Jer"
Da sagde Engelskmanden: "Tak I brave
Men tag saa den og hav den kær

15. Af Fing'ren trak han Ringen: "Tag det Minde!"
"Hvor fik du den?" skreg Lodsens bleg om Kind
"Jeg redded fra en Baad en stakkels Kvind
Hun gav mig Ringen med taknemligt Sind"

16. "Hvor er hun" raabte Lodsens, "Har hun Livet"?
"Det var min Hustru som forliste nys!"
"Hun er på Skuden" - Tænk saa har han givet
Sin Hustru Frelse fra det kolde Gys.

17. Snart kom hun frem - sin Mand og sine Sønner
Hun traf igen, det blev en Glædesstund
Saaledes Kækhed tidt sin Mand belønner
Og Modet er en sikker Ankergrund

18. De norske Lodser de er raske Svende
Som Uvejrsfuglen færdes de paa Sø
Men Niels fra Akrens Daad skal alle kende
Og aldrig aldrig skal hans Minde dø

"Den småfrække genre"

Denne sidste skillingsvise, den småfrække om "Fruen fra Køge" er en interessant variant, som dyrker alt det "frække" på en måde, som både er grovkornet og underfundig. Det er i virkeligheden en meget gammel såkaldt skæmtevis (10, 11). Den er således skruet sammen med rim, at tilhørerne for sig selv - og det uden ret megen fantasi - kan sige de frække ord, som der i hveranden verselinie er tænkt på. Både tekst og "versefødder" er i mange af versene på et primitivt rendestensniveau. Tag blot vers 2, hvor linien port, port, porte klart er et oplæg til at synge (tænke!) rimet lort, lort, lorte, men hvor det fra forsangeren i stedet lyder lo, lo lodne hunde.

I interviewet bliver Svendsen spurgt om, hvor han dog har denne vise fra. Han kommer med en noget usammenhængende forklaring om, at det vist var en brøndgraver, som engang havde arbejdet på egnen.

En moderne variant af denne ordleg på versefødder huserede omkring 1950, den hed: "Solskin ombord, måneskin om natten". Den var dog betydelig mere elegant og mindre grov i tonen.

Køgevisen findes i mange varianter og er f.eks. medtaget af folkemindesamleren Evald Tang kristensen (ETK) i hans "Skjæmteviser" fra 1901. Han skriver bl.a.: "Uagtet de meget grove udtryk i den har den været meget yndet og er, det kan ikke nægtes, også meget morsom. Hvad jeg ikke har kunnet trykke er betegnet med prikker". Der er ikke tvivl om, at de vers, som Svendsen synger ligger tæt på ETK's version. Derfor er denne version anvendt der, hvor Svendsens sang har været vanskelig at forstå. Desuden er der visse steder angivet en alternativ verselinie taget fra ETK.

ETK indsamlede sine bidrag til bogen i årene ca. 1850 - 1890 og fortæller, at han fik flere varianter af denne vise. Således hed den også "Fruen fra Skåne". I atter en anden version, som kendes helt tilbage til 1782, havde fruens navnet Merthe, som rimeligvis har rimet på både kerte og fjerte. Der er således tale om viser med rødder i folkedybet. Man kan også se dem som andet end spøg og skæmt, nemlig som en måde til at få afløb for de følelser, som menigmand kunne huse overfor "de fine", som sad på magten, undertrykkerne. Når man sang om fruens mange forskellige eskapader, kastede det et dårligt lys over det herskab, både herren og fru, som man gerne ønskede hen, hvor peberet gror.

Svendsens udgave af denne sang er noget præget af, at han måske har glemt lidt her og der. Desuden har det sine steder været vanskeligt at forstå hans sang. Dette gælder specielt det sidste vers. I en udgivelse "Danske Skæmteviser" fra 1927 - 28 lyder et tilsvarende sidste vers som anført efter denne visegengivelse. Ikke alle vers i gengivelsen synges af Svendsen.

Fruen fra Kjøge

Der boede en Frue i Kjøje By
Om hende der gik så vidt* et Ry
Se det var en Frue fra Kjøje By
Se det var en Frue fra Kjøje

**Måske synger Svendsen "slet"*

Og uden for Fruens Port, Port, Porte
Der stod to store Lo, Lo
Lodne Hunde som gik med Fruen på Gåsejagt (?)
Se det var en Frue fra Kjøje By
Se det var en Frue fra Kjøje

Og manden hed Mads Skræ, Skræ, Skrædder
 Han havde to store Ræ, Ræ*
 Renter og Rentepenge han delte ud til de fattige
 Se det var en Frue fra Køje By
 Se det var en Frue fra Køje

**Det underforståede rim skulle nok have været: store ræ, ræ, rædder, idet rædder er et gammelt dialektord for testikler. Det er efter alt at dømme så gammelt, at Svendsen ikke har forbundet nogen mening med dette rim i sin sang.*

Og datteren hed Lovi, Vi, Vise
 Hun slap så mange Fi, Fi,
 Fiske små i Fruens (?) Park
 Af dem som kosted halvfjerde Mark
 Se det var en Frue fra Køje By
 Se det var en Frue fra Køje

Og doktoren hed Mads Mu, Mu, Mule
 Han skulle Fruen Pu, Pu,
 Ja gi' hende Pulver og Piller ind
 Det var for at styrke hendes svage Sind*
 Se det var en Frue fra Køje By
 Se det var en Frue fra Køje

** ETK har linien således: Som skulle skjærme om hendes skind*

Og manden* hed Klaus Klu, Klu, Klumpe
 Han skulle vaske Fruens Ru, Ru,
 Rustne Knive og Gafler af
 Med et han havde sin Tidsfordriv
 Se det var en frue fra Køje By
 Se det var en Frue fra Køje

**Hos ETK er det tjeneren!*

Og pigen hed Lu, Lu, Ludse
 Hun havde sin lodne Ku, Ku,
 Kuffert til at gemme sine Sager i
 For ej no'n fremmed Næver skulle komme deri
 Se det var en Frue fra Køje By
 Se det var en Frue fra Køje

Og frøk'nen hed Jane ne, ne, neppe*
 Hun lode sig stadig kn, kn,
 Kniplinger sy omkring Kjolerne
 I dem skul' hun stå for sit Ry

Fig. 7 Helt fra begyndelsen havde skillingsvisernes store forfatter og udgiver, Julius Strandberg - ham med Badstrupmordet, også blik for den småfrække genre. Af hensyn til den offentlige moral udgav han viser i denne genre under betegnelsen "Lukkede Sange". De blev derfor solgt med et omslag, som skjulte de pikante forsider. Man kan roligt sige, at der var "smæk for skillingen", idet der som her var 8 viser for 8 skilling! Når man læser disse viser, er tonen og det indforståede helt "på højde" med Køgevisen. Illustration: Dansk Folkemindesamling.

Se det var en Frue fra Køje By
Se det var en Frue fra Køje

**Et alternativt vers, som giver mere mening lyder således:*

De piger var så ne. ne, neppe
De lode sig gerne kne, kne,
Kniplinger om deres huer sy
Dertil spadsered' de gerne i by

Dialektordet neppe står for næsvis og staves normalt med bb, men her altså - for det skjulte rims skyld - med pp. På rigsdansk kendes ordet næbet som synonymt med næsvis.

Kilder

1. Nils Erik Andersen: Udskrift af Journ. nr. 2001 - 421, Erindringer fra Peter Svendsen, Stenløse Lokalarkiv, 2010.
2. Arne Navne: Nyvang Skole, Egedal Leksikon, 2010.
3. Mail fra Ole Sejr Olsen, november 2010.
4. Skillingsviser, Wikipedia.
5. Projekt Visecenter, Syddansk Universitet, Odense.
6. Iørn Piø: Visemageren, Strandbergs Forlag. Stenløse Lokalarkiv.
7. Odense Universitets bibliotek: Sk.tr. 144.
8. Odense Universitetsbibliotek: Sk.tr. 7a.
9. Odense Universitetsbibliotek: Sk.tr. 47.
10. H. Grüner Nielsen: Danske Skæmteviser, København 1927 - 28.
11. Evald Tang kristensen: Danske Skjæmteviser, Aarhus 1901.